

EEN OVERSTROOMING.

Een vertelling

DOOR

A. H A R R E W I J N.

(*Vervolg.*)

II. DE STORMVLOED.

„Holla! Molm! Wacht even, dan ga ik met je mee,” hoort Piets vader achter zich roepen, juist nu hij de deur uitstapt om zich, zooals hij aan vrouw en kinderen zeide, naar de haven te begeven.

„O, ben jij het, Bot-Jaap!” voegt Molm den spreker toe. „Ook naar de haven?”

„Ook naar de haven, man?” herhaalt Molm, nu Bot-Jaap niet dadelijk antwoord geeft, maar al zijn aandacht wijdt aan zijn oliejekker, dien hij zeker in der haast heeft aangetrokken.

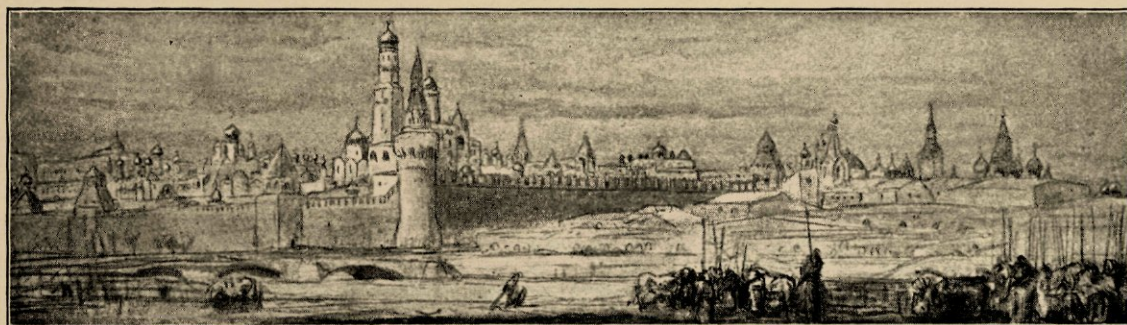
„Ja, jô!” zegt Jaap eindelijk, het gewone woord gebruikende voor „jongen”, waarmee de lieden in die streek elkaar meestal aanspreken. — „Ja, jô! 't Zal er spannen en daarom zei ik tegen mijn kostvrouw, vrouw, zeg ik, 'k moet er op uit. Als er met 't water wat te doen valt, dan moet 't zeevolk er wezen. Dat kunnen we niet aan die miserabele landkrabben overlaten, wat zeg jij? — Ja jô, dat's waar ook. Dat is een aap van een jongen, die van jou. 'k Heb hem van middag nog wat voor zijn broek gegeven. Heeft hij 't niet verteld?”

„Neen, 'k heb er niets van gehoord! Had hij 't zoo bruin gebakken?”

„Nou, 't was zoo erg niet; maar 't is zoo'n duivekatersche slokop.”

„Mijn vrouw heeft wel zoo wat gebromd over dat kleihalen en zijn goed zag er wel erg kleierig uit, maar moeder moppert nog al gauw, wat ik wel begrijp, want ze zit den heelen dag met de jongens thuis en ze heeft druk werk om den boel in orde te houden. Toch is 't wel eens vervelend, al dat gebrom. En daarom praat ik er dan maar overheen. Van middag kon dat heel best. De jongen had waarachtig zijn best gedaan. 'k Geloof, dat er meer in den jongen zit, dan wel lijkt. Hij kijkt helder uit zijn oogen en — brutaal. Hij durft je altoos recht in je gezicht te zien. Dat is een bewijs van een eerlijk, rond zeemanshart. Hij moet maar gauw mee gaan varen. Verbeeld je, van avond wou hij ook al mee naar de haven!”

„Nou, die kon je gebruiken; net een krab bij een harddraverij! Wij, kerels, zullen moeite hebben om op de been te blijven, wat wou dan zoo'n spieraal. 't Zal een heete nacht worden, Molm! Van middag, toen 't van ebbe ging, ben ik nog ereis op de Hoofden wezen kijken. De rivier ziet er akelig leelijk

't Kremlin (Moskou) (Aquarel).

turksche bevolking weêr, en hij genoot weêr van dat geheimzinnige Stamboel, dat, slechts door een brug van Pera gescheiden, toch door ras-, geloofs- en beschavingsbegrippen zoo eeuwen- en mijlen-ver ervandaan ligt.

Bauer, die zulk een bijzondere voorliefde heeft voor al wat Oostersch is, heeft zelf bijna het karakter van een muzelman. Ik heb het genoeg gehad met hem te reizen, en in hem bewonderd die op reis zoo noodige inschikkelijkheid voor alle kleine of grootere tegenspoeden. Misschien hebben zijn herhaalde reizen in Turkije en Egypte dezen kant van zijn karakter ontwikkeld, maar toch heeft Bauer altijd van nature een islamitiesche kalmte en een praktisch fatalisme gehad, die hem op alles dat tegenvalt doet zeggen „*Kishmet!*” en zonder meer, hem gelaten doet afwachten wat komen zal... En als een eigenschap noodig is om aangenaam te kunnen reizen, dan is 't deze! Hoe vaak heb ik menschen beklagd, die zich uit hun land begaven met het plan vaste gewoonten, waaraan zij verslaafd zijn, overal te willen meesleuren! Die op tijd moeten eten, of op een bepaald uur willen aankomen en al hun dagelijksche gewoonten met zich willen meeslepen! Of die anderen — wien altijd alles tegenvalt, die zich de Alpen hooger of Constantinopel anders hadden voorgesteld dan ze zijn! Bauer is juist geheel 't tegenovergestelde van deze menschen: waar hij komt ziet hij alles nieuw en anders aan dan anderen het deden, en voor een deel ligt hierin de originaliteit van zijn werk.

Zijn eigenaardige opvatting, zijn persoonlijke visie, zijn individueele keus doen hem een kant zien, een effect kiezen, een moment waarnemen, die anderen nooit zouden zien.

Zóó heeft hij Turkije en Egypte gezien en begrepen hemelsbreed anders dan de zoogenaamde „orientalisten”. Zijn werken geven een synthetisch begrip van het Oostersche leven, van een moskee, of de sensatie van een menigte, veel juister, completer, abstracter dan een zeer zorgvuldig naar de natuur bewerkt schilderij van een Pasini, een Gérôme of een Biseo. Terwijl deze knappe artisten een lokaal gedeelte van een zuidelijk land geven, evoceren de werken van Bauer *het* Oosten, met al zijn heerlijke kleurenpracht en geuren-heerlijkheid, met die atmosfeer waarin zich de rook van de Latakieh vermengt met specerijen-lucht en zoete jasmijn-aromen.

Hij weet, zooals geen schilder voor hem heeft gedaan, het woelige gewarrel

van een kalm slenterende menigte te vertolken, die langzaam en gestadig dóorloopt, in bonte, doffe kleederdrachten, met hier en daar een schrille kleur, violent, die de brons-blonde harmonie van het geheel verhoogt.

Het zijn in zijn oeuvre beurtelings rijk van tegels glanzende moskeeën, azuurblauwe luchten waartegen rose-witte minaretten zich wegdoezelend afteekenen, of straatjes, steegjes, ruw met groote rotsblokken geplaveid, ongelijk opgaand, vuil, met doode beesten hier en daar, katten, apen die liggen tusschen afval van vruchten, — of rijke optochten, bruiloften, muzelmansche feesten die de bredere straten vullen met hun rumoer en fladderende kleurenrijkdom.

En dit is „plus fort que moi”: wanneer ik eens ets van Bauer zie, voorstellende een „Bazaar” of een „Straatje,” is ’t alsof ik er in ben; ik hoor de rustige stilte, soms afgebroken door het schrille geschreeuw van een waterkoopman, of door het tokkelen op een „guinébrí”; ik ruik met wellust weêr die zwaarbezwangerde oostersche lucht, die de steden ginds op zulk een verren afstand doet herkennen, zelfs van uit zee.

Wie de bekoring van het Oosten kent, geniet dubbel voor de werken van Bauer, omdat deze daarvan zoo geheel doordrongen zijn.

En dit charme drukt hij uit, juist door zijne gevoelige, knappe, gewild luchtige behandeling, op welke wijze van doen de woorden van Camille Lemonnier over etsen zoo juist toe te passen zijn, wanneer hij zegt dat in deze subtiele kunst „la main semble plus près de la pensée que dans les autres . . . c'est la vie même dans la vibracité, dans l'ondoyé et le châtoyé de sa lumière, l'aérienne vision d'un chose entre la conjecture et le réel. La peinture paraît bien matérielle à côté.”

Bauer's persoonlijke visie is zoo sterk uitgesproken in zijn werken, dat het gebeurde dat menschen, na zijn werk genoten te hebben, ook eens Turkije wilden gaan zien, en niet zijn abstraheerenden geest hebbende, zeer verwonderd waren daar niet te vinden wat de schilder had gezien, en teleurgesteld terug kwamen.

Dit komt hierdoor, dat een toerist, die betrekkelijk vlug een oostersche stad beziet, niet als een schilder, ten eerste, lang genoeg vertoeft, en ten tweede, niet ziet als een artiest, die maanden lang b. v. in Constantinopel, dag in dag uit, van 's morgens tot 's avonds ronddoelt door stegen en kerkhoven, in bazaars en moskeeën, en momenten en stemmingen en effecten ziet, die hij misschien alléén ziet, opteekent, omwerkt in zijn geest, en eindelijk uitspreekt in een werk. En zoo doende heeft Bauer het leven en de menschen daar volkomen begrepen, en deze begrijpende, werd hij sympathiek gevonden.

Hoe schaarsch zijn de Christenen die in een turksch land, zonder de taal te kennen, altijd met de grootste voorkomendheid worden behandeld en uitgenoodigd op feesten, bruiloften, maaltijden? Toch overkwam dit vaak Bauer, die, steeds geheel alleen rondwandeland, door zijn kalm uiterlijk, zijn respect voor eens anderen gewoonten en gebruiken, onmiddellijk de sympathie wist te verwekken van den doorgaans zoo licht gekrenkten en altijd hoogst gedistingeerden en beleefden muzelman.

Zóó had hij eens op een ochtend in Cairo een schitterenden stoet gevolgd,